

Ziņojums

Par Reģionālo ekspertu tīkla romu integrācijas jautājumos
pārstāvju 27.05.2021. sanāksmes rezultātiem un
ieteikumiem turpmākai sadarbībai

Kristīne Liepiņa
2021.gada 21.jūnijs

Šis projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības
programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros

Šis materiāls ir izstrādāts projekta „Latvijas romu platforma V” ietvaros (līgums Nr. 881892-NRP5-LV) ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” finansiālo atbalstu. Par materiāla saturu atbild Kristīne Liepiņa un Kultūras ministrija, un tajā nav atspoguļots Eiropas Komisijas viedoklis

Vispārīgā informācija

Projekta „Latvijas romu platforma V” (turpmāk – projekts) ietvaros tika izstrādāta Reģionālo ekspertu tīkla romu integrācijas jautājumos pārstāvju (turpmāk – ekspertu tīkls) sanāksmes vadīšanas programma. Sanāksmes mērķis bija apspriest ekspertu tīkla pārstāvju sadarbību un tās rezultātus, t.sk. labās prakses vizīšu rezultātus, un aktualizēt iespējas izmantot Eiropas Sociālā fonda finansējumu romu atbalsta pasākumiem pašvaldībās.

Nodrošināta sanāksmes vadīšana, atbilstoši izstrādātajai programmai.

Sanāksme notika 2021. gada 27. maijā. Ņemot vērā valstī pastāvošos COVID-19 ierobežojumus, sanāksme notika tiešsaistē, *Microsoft Teams* platformā.

Sanāksmē piedalījās: ekspertu tīkla pārstāvji, valsts (LR Kultūras ministrijas, Valsts izglītības satura centra un Izglītības kvalitātes valsts dienesta un Sabiedrības integrācijas fonda pārstāvji) un pašvaldības institūciju pārstāvji, romu mediatori un romu tautības aktīvistu.

Sanāksme tika plānota trīs daļās:

- 1) vispārīga informācija par projekta pasākumiem un kopsavilkums par iepriekšējo ekspertu tīkla pārstāvju tikšanās un labās prakses vizītēm projekta ietvaros;
- 2) informācija par Latvijā īstenotu ESF projektu piedāvātajām iespējām, kas varētu būt noderīgas arī romu tautības pārstāvjiem;
- 3) diskusija par ekspertu tīkla pārstāvju attīstības iespējām un turpmāko sadarbību.

Sanāksme tika organizēta un vadītā, lai maksimāli iesaistītu un dotu iespēju paust savu viedokli visiem sanāksmes dalībniekiem.

Sanāksme par Reģionālo ekspertu tīkla romu integrācijas jautājumos pārstāvju sadarbību projekta „Latvijas romu platforma” ietvaros 2021. gada 27. maijs.

Sanāksmē piedalījās 28 dalībnieki - reģionālo ekspertu tīkla romu jautājumos pārstāvji no 15 pašvaldībām, valsts un pašvaldību institūciju pārstāvji, romu mediatori un romu aktīvisti, projekta ieviešanas pārstāvji (Sk. Pielikumu Nr.2. Dalībnieku saraksts).

I daļa

Vispārīga informācija par sanākumi un projekta „Latvijas romu platforma V” pasākumiem

2014.gadā Kultūras ministrija izveidoja reģionālo ekspertu tīklu, lai veicinātu ciešāku sadarbību ar pašvaldībām romu līdzdalības jautājumos. Kopīgi ar VARAM tika apzinātas pašvaldības ar lielāko romu iedzīvotāju īpatsvaru, aicinot to pārstāvjus iesaistīties tīkla darbībā.

Kopš ekspertu tīkla darbības uzsākšanas, galvenais uzsvars tiek likts uz sadarbības un labas prakses un pieredzes apmaiņas veicināšanu starp Latvijas pašvaldībām. Dalīšanās ar informāciju par notiekošo katrā pašvaldībā palīdz arī KM veidot ikgadējo pārskatu par situāciju romu līdzdalības veicināšanā. Savukārt, projekta finansējums nodrošināja iespēju kopš 2016.gada organizēt reģionālo ekspertu ikgadējas tikšanās un labās prakses vizītes dažādās pašvaldībās, kas nodrošina iespēju iepazīties ar dažādām brīnišķīgām praksēm, kas tiek īstenotas Latvijas pašvaldībās un apmainīties pieredzē.

Vēl viens aspekts reģionālo ekspertu tīkla sadarbības un attīstības nozīmīgumam ir tas, ka 2021. gada 12.martā, ES dalībvalstis vienojās un Eiropas Savienības Padome apstiprināja lēmumu par romu līdztiesību, iekļaušanu un līdzdalību, kas paredz, ka katrā valstī ir jāizstrādā nacionālais stratēģiskais ietvars romu iekļaušanai. Viena no dokumenta sadaļām ir veltīta tieši sadarbības attīstīšanai reģionālā līmenī, kurā liela nozīme varētu būt tieši Reģionālo ekspertu tīklam, tāpēc ir svarīgi turpināt attīstīt ekspertu tīkla sadarbību un aktualizēt tā sastāvu. Šobrīd tīklu veido 19 pašvaldību pārstāvji, taču ir dalībnieki, kuri neregulāri piedalās ekspertu tīkla aktivitātēs.

Projekta turpinājumā ir plānoti pasākumi ekspertu tīkla sadarbības attīstībai, paredzēts īstenot labās prakses vizītes Latvijas pašvaldībās, bet projekta plānojums ļauj arī veikt izmaiņas, lai šīs tikšanās padarītu vēl efektīvākas, tāpēc pašvaldības tiek aicinātas pieteikties labās prakses vizīšu organizēšanai.

Kopsavilkums par Reģionālo ekspertu tīkla romu jautājumos sanāksmēm un labās prakses vizītēm projekta „Latvijas romu platforma” ietvaros

Projekta „Latvijas romu platforma” mērķis ir attīstīt koordināciju un sadarbību starp dažādām iesaistītām pusēm valsts, reģionālā un vietējā līmenī, kur pašvaldības ir viena no šīm iesaistītajām pusēm. Vēl viena, projektā īpaši nozīmīga, iesaistītā puse ir romu kopiena un tās aktīvisti – gan NVO pārstāvji, gan romu mediatori un citi aktīvi cilvēki, kas ir gatavi iesaistīties un paust savu viedokli, lai veicinātu sadarbību un uzlabotu romu situāciju. Romu iesaiste projektā ir prioritāte, ko apliecina centieni maksimāli iesaistīt romus visos projekta pasākumos un veidot dialogu.

Laika posmā no 2016. līdz 2020.gadam ir notikušas astoņas Reģionālo ekspertu tīkla tikšanās/ labās prakses un pieredzes apmaiņas vizītes, iepazīstoties ar Jūrmalas, Jelgavas, Daugavpils un Ventspils pilsētu un Limbažu, Rēzeknes, Viļakas un Talsu novadu labo praksi. Katrā no tām vidēji ir piedalījušies 12 reģionālie eksperti. Detalizēti kopsavilkumi par vizīšu rezultātiem pieejami KM tīmekļvietnē.

Esošais labās prakses un pieredzes apmaiņas vizīšu formāts ir 2-dienu pasākums, kur pirmajā dienā notiek iepazīšanās ar situāciju konkrētajā pašvaldībā, apmeklējot dažādas institūcijas un organizācijas, kā arī romu ģimenes. Otrā diena ir veltīta diskusijām, tiekoties ar pašvaldību vadītājiem un atbildīgo institūciju pārstāvjiem, lai pārrunātu vizītē redzēto – gan pozitīvās lietas, gan izaicinājumus.

Vizīšu laikā ir veicināta pieredzes apmaiņa par Latvijas labās prakses piemēriem romu līdzdalības veicināšanai un apspriestas šo praksi priekšrocības un iespējas tās ieviest citās pašvaldībās, kā arī attīstīta sadarbība un dialogs starp pašvaldību un romu kopienā.

Savukārt, tikšanos laikā reģionālo ekspertu izveidotie ierosinājumi ir apkopoti zemāk redzamajā slaidā:

IEROSINĀJUMI		
romu mediacijas prakses attīstība	izglītības veicināšana kā prioritāte	jāveicina un jāpopularizē labā prakse
motivācijas un atbalsta pasākumi romiem	prakses romu iesaistei darba tirgū	skolotāju palīga roma prakses attīstība
romu vecāku izglītošana un dialoga veicināšana	pasākumi par romu kultūru un sociālo stāvokli aizspriedumu mazināšanai	esošo atbalsta pasākumu izmantošana romiem (ESF u.c.)
aktivizēt un iesaistīt romu jauniešus	profesionālais atbalsts sociālo jautājumu risināšanai romu ģimenēs	ekspertu dalība pasākumos par romu jautājumiem

II daļa

Iespējas un labā prakse romu līdzdalības veicināšanai

Sanāksmes otrajā daļā dalībnieki tika iepazīstināti ar dažādām iespējām, ko piedāvā vairāki Latvijā īstenoti ESF projekti, un šis atbalsts ir pieejams arī romu kopienas pārstāvjiem, taču, romi ne vienmēr par to zina un, bieži nav motivēti iesaistīties.

Par ESF projektu „Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai”

Valsts izglītības satura centra (turpmāk – VISC) eksperte K. Brikmane informēja, ka nākamo gadu projekta „Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai” prioritārie pasākumi ir:

- Programma “Pedagogu palīgi/otrais pedagogs”, kuras ietvaros tiek nodrošināts pedagoga palīga darbs, kas palīdz sniegt individualizētu atbalstu mācību klasēs vai klasēs, kurās ir liels skaits skolēnu ar mācīšanās traucējumiem vai mācīšanās grūtībām. Galvenā programmas mērķauditorija ir – sākumskola, taču netiek izslēgta pedagogu palīgu iesaiste arī 7.-9.klasēs, ja ir nepieciešams. Pedagoga palīgs darbojas kopā ar pedagogu mācību stundās. Un viens būtisks nosacījums – arī pedagoga palīgam ir jābūt pedagoģiskajai izglītībai.
- Un programma “Mācīšanās grupas”, kas radusies kā atbilde uz vajadzībām, ko rada attālinātā mācīšanās Covid-19 pandēmijas apstākļos, un tā paredz mācīšanās grupu izveidi noteiktu tematu apguvei, kurā var piedalīties dažādu vecumposmu skolēni – gan tie, kuriem mācību laikā nepieciešams papildu skaidrojums, gan tie, kuri attālināto mācību laikā nav pietiekami apguvuši mācību saturā paredzētās tēmas. Mācīšanās grupas ir paredzētas 5.-12. klašu skolēniem.
- Tāpat, no iepriekšējiem gadiem turpinās:
  - Laborantu programma - pedagoģiskā darba personāla nodrošināšana praktiskās darbošanās atbalstam, piemēram, pāri ar skolotāju organizējot praktiskos uzdevumus un eksperimentus.
  - Talantu programma - mērķprogramma skolēniem ar augstiem sasniegumiem vai augstu sasniegumu potenciālu, kas ļauj pedagogiem veidot dažāda veida papildus nodarbības - grupu konsultācijas, darbnīcas, praktiskās nodarbības skolēnu talantu izkopšanai un attīstībai.
  - Pētniecības programma - iespēja organizēt un piedāvāt skolēniem nodarbības, kas ļauj piedzīvot dabas zinātnes praktiski - iepazīstot, pētot un veidojot savu pasaules skatījumu, tādējādi bērnos attīstot zinātkāri.
  - Interesu izglītības programma ļauj skolām turpināt jau iepriekšējos projekta posmos iesāktās inovatīvās interešu izglītības programmas STEM un vides jomā, kā arī ieviest jaunas, atbilstoši skolas attīstības vajadzībām.

Kopumā projektā ir iesaistījušās 330 skolas.

Diskusijas laikā tiek uzsvērts, ka projekta piedāvājums nav tieši mērķēts uz romu kopienu, un projekta atbalstu nav iespējams izmantot, lai piesaistītu skolotāju palīgu romus izglītības iestādēs, jo skolotāju palīgam ir nepieciešama pedagoģiskā izglītība. Šī prasība ir bijusi arī iepriekšējos projekta īstenošanas posmos, un tā ļoti ierobežo iespēju šo projektu izmantot skolotāju palīgu romu darbības nodrošināšanai. Romu skolotāju palīgu nepieciešamību skolās, kurās mācās romu bērni, atzīst gan reģionālie eksperti, gan pedagogi, kā arī romu mediatori.

Šo situāciju raksturo Daugavpils reģionālās ekspertes minētais piemērs: „Romu bērniem, atnākot uz skolu Daugavpilī, ir jābūt jau 4 valodām – ģimenē viņi runā romu valodā, un skolā viņiem uzreiz ir krievu valoda (saskaņā ar mazākumtautību programmu), ir latviešu valoda un angļu valoda. Situācijā, ja nav skolotāja palīga - roma, skolotājs, nezinot romu valodu, nav spējīgs atbilstoši palīdzēt bērnam, kas var novest pie riska bērnam palikt uz otru gadu vai pārtraukt mācības vispār”. VISC eksperte piekrita, ka otrajam pedagogam klasē būtu jābūt dzimtās valodas nesējam, it sevišķi sākumskolā, tomēr uzsvēra, ka projekta īstenošana notiek saskaņā ar Izglītības likumu, kas nosaka, ka skolā par pedagogu, skolotāju vai to palīgu var strādāt personas ar pedagoģisko izglītību, vai tādas, kas uzsākušas pedagoģijas studijas. To apstiprināja arī Daugavpils J.Raiņa 6.vidusskolas piemērs, kas izmanto projekta piedāvājumu un apmaksā romu skolotāja palīga darbu, jo viņu gadījumā par skolotāja palīgu romu strādā pedagoģijas studente. Kā vēl vienu iespēju šī jautājuma risināšanai VISC eksperte leteica izmantot pieejamās 72 stundu pedagoģijas programmas, kā arī turpināt apspriest šo jautājumu ar IZM pārstāvjiem.

Par ESF projektu “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai”

Izglītības kvalitātes valsts dienesta (turpmāk – IKVD) pārstāve K. Liepiņa informēja, ka ESF projekta „Pumpurs” specifiskā atbalsta mērķis ir samazināt skolēnu priekšlaicīgu mācību pārtraukšanu, īstenojot preventīvus un intervences pasākumus. Sadarbības partneri ir pilsētu un novadu pašvaldības vai valsts profesionālās izglītības iestādes, līdz ar to – atbalstu projektā romu bērns saņem caur izglītības iestādi. 2021.gadā projekta termiņš ir pagarināts līdz 2023.gada decembrim, kā arī ir paplašināta mērķa grupa –ar jauno mācību gadu atbalstu varēs saņemt bērni jau no pirmās klases (iepriekš tas bija tikai no 5.klases).

Projekta problemātika ir romu kopienai īpaši aktuāla – priekšlaicīgas mācību pamešanas sekas ietekmē romu iedzīvotājus visu mūžu un mazina izredzes iesaistīties sabiedriskajā, kultūras un ekonomiskajā dzīvē.

Šobrīd projektā ir iesaistīties 131 sadarbības partneris un vairāk kā 440 izglītības iestādes no visas Latvijas.

Projekta ietvaros nodrošināta uz sadarbību orientēta izglītība neaizsargātajām riska grupām skolā, veidojot sakārtotu, veselīgu, bērnam drošu un draudzīgu izglītības iestādes vidi un nostiprinot pedagoģiskā personāla lomu ikviena bērna pozitīvas skolas pieredzes veidošanā. Romu skolēniem (un ikvienam citam) projekts piedāvā šādus pakalpojumus – individuāls konsultāciju atbalsts (gan konsultācijas mācību priekšmetos, gan atbalsta personāla konsultācijas) un ekonomiskais atbalsts (ēdināšana, transports, naktsmītnes -

Ziņojums

tiek piešķirts, izvērtējot katru individuālu gadījumu un vajadzības). Bērnā, kuram ir nepieciešama palīdzība, tiek izstrādāts individuālā atbalsta plāns.

Galvenie priekšlaicīgas mācību pamešanas riski ir saistīti tieši ar mācību darbu un izglītības iestādi (14536), bet nozīmīgi ir arī ekonomiskie riski (2907), ar ģimeni saistītie riski (398) un sociālās vides un veselības riski (261).

2020./21. mācību gadā ir identificējami 16 romu tautības skolēni, kuriem ir sniegts konsultatīvais atbalsts 399 konsultāciju stundu apjomā, kā arī ēdināšanas atbalsts. Tomēr grūti noteikt konkrētu romu skolēnu skaitu, jo projekts neprasa norādīt tautību.

Projekts ir vērst uz to, lai noturētu izglītībā tos romu bērnus, kuri mācās izglītības iestādēs. IKVD pārstāve atzina, ka šis darbs ir ļoti atkarīgs no tā, cik skolotājs ir spējīgs saskatīt bērnu, kuram nepieciešama palīdzība un ieinteresēts šo palīdzību sniegt. Svarīgi ir atrast cilvēku, kam bērns skolā uzticas. Tas var būt jebkurš skolotājs, kas var sniegt emocionālu atbalstu bērnam un veidot ar bērnu savstarpējā uzticībā balstītas attiecības. Un šis uzticības attiecības palīdz noturēt bērnu skolā.

Ventspils romu mediatore M. Avramenko komentēja, ka, ja romu bērns nonāk skolā bez pirmsskolas pieredzes, bez latviešu valodas prasmēm, no vecāku-analfabētu ģimenes, pilnīgi svešā vidē – latviešu skolotājs viņam nevar palīdzēt - ir nepieciešams romu skolotāja palīga atbalsts. IKVD pārstāve vērsa uzmanību, ka projekts „Pumpurs” nerisina valodas barjeru, šīs problēmas pārvarēšanai ir jāmeklē citi risinājumi.

Valmieras reģionālā eksperte S.Strazdiņa, piedāvāja divus iespējamus risinājumus:

- 1) Romu mediatoru sadarbība ar pirmsskolas izglītības iestādēm un romu ģimenēm. Reģionālā eksperte atsaucās uz bijušās Valmieras romu mediatoras V.Korenovskas paveikto, akcentējot, ka ļoti svarīgi, lai romu bērns pēc iespējas ātrāk un labāk iekļaujas jau pirmsskolas izglītības sistēmā, jo tur bērns apgūst valodu un pieņem izglītības sistēmas normas.
- 2) Atbalsta personas pakalpojums, lai vieglāk sniegtu palīdzību ģimenēm, kurām ir atsevišķa rakstura grūtības, bet kuru risināšanai nav nepieciešams kvalificēts palīgs. Piemēram, kādas romu ģimenes bērniem, kas bija atgriezušies no ārzemēm, bija ļoti grūti iekļauties skolas vidē un ģimenei tika piešķirts atbalsta personas pakalpojums. Lai nodrošinātu atbalsta personas pakalpojumu, Sociālo lietu pārvalde slēdz līgumu ar personu, kas var sniegt konkrēto palīdzību, neprasot speciālu izglītību, piemēram, to var darīt romu kopienas pārstāvis, lai palīdzētu apgūt valodu, izpildīt mājas darbus, nodrošināt attālināto mācību procesu u.c.

Par ESF projekta „Dažādības veicināšana” motivācijas programmu

Sabiedrības integrācijas fonda pārstāve K. Dzene informēja par projekta „Dažādības veicināšana” pasākumu "Motivācijas paaugstināšanas un atbalsta pakalpojumu nodrošināšana sociālās atstumtības un diskriminācijas riskam pakļautām personu grupām" (turpmāk - motivācijas programma), kas tiks īstenota vēl līdz 31.12.2022., un kuras mērķis ir nodrošināt motivācijas paaugstināšanas un atbalsta pakalpojumus 3100 mērķa grupas personām, veicinot viņu integrāciju sabiedrībā, iekļaušanos sociālajā dzīvē, veidojot izpratni savu tiesību aizstāvībā, palīdzot iesaistīties izglītībā/ apmācībā, kvalifikācijas ieguvē vai nodarbinātībā, tostarp pašnodarbinātībā. Motivācijas programmā var iesaistīties personas, kas saskārušās ar šķēršļiem iesaistīties nodarbinātībā vai izglītībā sava dzimuma, tautības, invaliditātes vai vecuma dēļ.

Ziņojums

Motivācijas programmas ietvaros ir pieejams sociālā darbinieka, psihologa, karjeras konsultanta, jurista konsultācijas un atbalsts, kā arī atbalsta grupu nodarbības.

Uz 27.05.2021. motivācijas programmas atbalstu ir saņēmušas 2044 personas, no tām 590 ir iesaistītas izglītībā, nodarbinātībā vai uzsākušas darba meklējumus. Motivācijas programmu saņēmušo skaitā 2018. gadā bija 34 romu tautības dalībnieki, bet 2020. gadā – tikai 3 romi. Kopumā visvairāk romi iesaistīti Motivācijas programmā Staicele, Ventspilī un Jēkabpilī.

Motivācijas programma tiek īstenota visā Latvijā. To īsteno: biedrība «Izglītības iniciatīvu centrs», Biedrība «Latvijas Sarkanais Krusts», Biedrība «Mini SD», Biedrība «Apvienība «Verte»», SIA «Komplekss Citadele», Mācību centrs «Fibra».¹

Viens no ekspertu ierosinājumiem ir **izveidot piedāvājuma paketi, kas varētu būt interesanta tieši romiem**, neskatoties uz to, ka piedāvājums ir vienāds visiem programmas dalībniekiem, būtu svarīgi atlasīt no visas informācijas to, kas var romus uzrunāt un ieinteresēt. Savukārt, **sadarbībā ar romu mediatoriem būtu jāmeklē veidus, kā labāk šo piedāvājumu līdz romiem novadīt**. Ar to varētu strādāt arī reģionālie eksperti, kā arī romu skolotāju palīgi, kur tādi ir.

Vēl vien ierosinājums - izmantot Staiceles labo praksi romu piesaistīšanā motivācijas programmā – tas varētu kalpot kā iedrošinājums un motivācija citiem.

Par romu mediācijas prakses attīstību pašvaldībās

Projektā „Latvijas romu platforma” pašvaldībām ir iespēja piesaistīt romu mediatorus. Nākamajā projekta posmā, kas sāksies septembrī, paredzēti seši romu mediatori, bet, nepieciešamības gadījumā pastāv iespēja, vienojoties ar EK, šo skaitu vēl palielināt.

Pašreizējā projekta ietvaros ir pieci romu mediatori, kas strādā Rīgā, Talsos, Jelgavā, Viļakā un Ventspilī. Ir apmācīta arī Romu mediatore no Tukuma, kas varēs uzsākt darbu jau ar nākamo projekta posmu. Romu mediatori ir apmācīti, regulāri atskaitās par sniegto pakalpojumu un katru gadu notiek novērtēšanas seminārs, kur izvērtē paveikto. Romu mediatoru darbam ļoti nozīmīgs ir pašvaldības atbalsts, un projekta pieredze apliecina, ka pamatā pašvaldības ir atbalstošas. Ja pašvaldība vēlas piesaistīt romu mediatoru, tad svarīgākais ir atrast romu cilvēku, kas šo darbu varētu veikt. Ja šāds cilvēks tiek atrasts, tad tiek uzsāktas konsultācijas ar Kultūras ministriju par iespēju apmācīt un atbalstīt romu mediatoru projekta ietvaros. Lai arī mediatoru skaits šobrīd jau ir sasniedzis projektā plānoto, KM ir gatava izskatīt piedāvājumus no citām pašvaldībām. Ja pašvaldība nodarbina romu mediatoru papildus, viss pārējais darbs tiek atrunāts atsevišķā līgumā.

---

¹ Vairāk informācijas:

https://www.sif.gov.lv/index.php?option=com_content&view=article&id=10050&Itemid=256&lang=lv

III daļa

Diskusija par Reģionālo ekspertu tīkla romu jautājumos turpmākās sadarbības veidiem un pasākumiem

Ekspertu tīkla romu integrācijas jautājumos pārstāvju diskusija tika virzīta, lai atbildētu uz šādiem jautājumiem:

Kas ir bijis nozīmīgākais ekspertu tīkla darbībā līdz šim?

Kā paši dalībnieki redz ekspertu tīkla turpmāko darbību?

Diskusijā ir iesaistīti visi semināra dalībnieki un tika iegūti pilnīgi visu klātesošo viedokļi. Papildus tam, reģionālajiem ekspertiem tika nosūtīta arī elektroniska aptauja ar precizējošiem jautājumiem, un sniegtās atbildes arī ir iekļautas kopsavilkumā par diskusiju.

Reģionālo ekspertu tīkla pārstāvji ļoti augstu novērtē iespēju darboties šajā tīklā un iezīmē šādus **nozīmīgākos ieguvumus no līdzdalības ekspertu tīklā:**

- ekspertu tīkla dalībnieki ir ieguvuši daudz dziļāku un vispusīgāku priekšstatu par romu situāciju un aktuālākajām problēmām visas Latvijas mērogā, par valsts un pašvaldību pasākumiem romu jautājumos;
- atzinīgi tiek vērtēti pieredzes braucieni, kur var praksē iepazīties ar Latvijas pašvaldību pieredzi romu līdzdalības veicināšanā: gan pozitīvo, gan to, pie kā jāstrādā. Šajās vizītēs dalībnieki iepazīst, kā romu jautājumus plāno un risina citās Latvijas pašvaldībās, iepazīt labās prakses piemērus, ko varētu pārņemt. Iegūtā informācija ir ļoti noderīga, iegūtā pieredze paliek, tā tiek izmantota, plānojot tālāko darbību;
- tikšanos laikā gūta izpratne par romu kopienu vajadzībām atvieglo ikdienas jautājumu risināšanu;
- Vairāki reģionālie eksperti kā nozīmīgāko ieguvumu no ekspertu tīkla darbības min iegūtos resursus - izveidotos kontaktus ar citiem reģionālajiem ekspertiem, pašvaldību speciālistiem, romu mediatoriem un romu kopienu pārstāvjiem. Sociālie darbinieki īpaši izjūt, ka viņiem ir nepieciešami papildus resursi darbā ar romu ģimenēm. Ir izveidojies cilvēku loks, pie kuriem var vērsties pēc palīdzības;
- ekspertu tīkla darbība ir bijusi arī kā iespēja atklāt un piesaistīt jaunus cilvēkresursus, kas ir ļoti liels ieguvums. Tā, Viļaka ir ieguvusi ļoti aktīvu un darbīgu romu mediatoru, bet Talsu vizītes laikā tika iepazīta romu kopienu pārstāve, kas nu jau ir sagatavota mediatores darbam;
- *“Ieguvums ir katrs bērns, katra romu ģimene, kurai ir palīdzēts. Katrs bērns, kurš pabeidz kārtējo klasi vai skolu – ir vērtība un ieguvums.”*
- *“Ļoti noderīga ir visa aktuālā informācija, kas tiek saņemta tikšanās reizēs. Ļoti vērtīgi ir pārskati, kuros var aizgūt daudzas idejas.”*
- ekspertu tīkla darbība palīdz aktualizēt jautājumus, kas saistīti ar romu kopienu dažādu pašvaldības speciālistu vidū, tā piemēram, Daugavpilī, piesaistot ekspertu tīkla aktivitātēm Daugavpils Sociālā dienesta sociālo pakalpojumu nodaļas vadītāju, ir

Ziņojums

panākta vienošanās par kopīgu sanāksmes organizēšanu romu tautību ģimenēm, kurā plānots runāt arī par iespējām romu mediatoru darbību, jo Daugavpilī šis jautājums ir aktuāls, savukārt, muzeja darbinieces piesaistīšanas rezultātā Daugavpils novadpētniecības muzejā ir plānots iekļaut informāciju par vietējo romu kopienu.

Viens no reģionālo ekspertu uzdevumiem ir nodot tālāk informāciju par citu pašvaldību pieredzi un labo praksi darbā ar romu kopienu savas pašvaldības dažādu jomu speciālistiem. Tikšanās reizēs iegūto pieredzi un zināšanas reģionālie eksperti ir **nodevuši tālāk** savās pašvaldībās dažādos veidos.

Domājot par **ekspertu tīkla sadarbības formātu**, eksperti vienprātīgi atzina ka klātienē tikšanās/ vizītes reģionos ir nepieciešamas, jo klātienē iegūtā pieredze ir ļoti nozīmīga. Katrā vietā var iepazīt atšķirīgas un līdzīgas problēmas, dažādus risinājumus.

Par **tikšanos/vizīšu ilgumu** vairākums ekspertu atbalsta esošo formātu ar divām tikšanās dienām, un šis izvēles pamatā ir vairāki apsvērumi:

- divas dienas dod vairāk laika gan ieraudzīt, gan izrunāt, līdz ar to – atdeve no vizītes ir lielāka un tā ir vērtīgāka;
- jāreķinās arī ar laiku, kas jāpavada ceļā – īpaši, ja ir jāapmeklē kāda tālāka pašvaldība, atsevišķiem dalībniekiem tā var būt puse dienas.

Attiecībā uz **pašvaldībām, kuru pieredzi iepazīt**, eksperti atzīst, ka katrā pašvaldībā, kur notiek darbs ar romiem, var kaut ko iemācīties un gūt. Kā konkrēti vizītes galamērķi tiek minētas Valmieras, Rūjienas, Limbažu un Valkas pašvaldības, kā arī Latgales reģions.

Pašreizējais Reģionālo ekspertu tīkla formāts ietver sevī arī **romu ģimeņu apmeklējumu**. Atbildot uz jautājumu, lielākā daļa ekspertu atzīst, ka, lai gan šie apmeklējumi ir ļoti sensitīvi, tie ir ļoti nozīmīgi, jo ļauj skatīties uz romu jautājumiem citādāk, un gūt lielāku izpratni par reālo situāciju. Apmeklējumi dod iespēju redzēt romu ģimeņu ikdienu, ieraudzīt, ka romu ģimenes ir tādas pašas kā jebkuras citas tautības ģimenes. Iespējams, ir jādalās mazākās grupās, lai apmeklējums būtu individualizētāks.

Domājot par iespēju paplašināt pieredzes braucienu teritoriju, lai iepazītos ar **citā valstu** pieredzi, ekspertu tīkla pārstāvji ir ļoti pozitīvi un vērtē to kā ļoti interesantu, jaunu posmu ekspertu tīkla darbības attīstībā. Domājot par konkrētām valstīm, kuru pieredzi būtu interesanti iepazīt, vairāki eksperti nosauc tuvākās kaimiņvalstis - Igauniju un Lietuvu, bet tiek minēta arī Rumānija, kurā ir ļoti liela romu kopiena.

Reģionālo ekspertu **ieteikumi tīkla turpmākās darbības organizēšanai:**

- Domājot par turpmāko sadarbību, daudzu reģionālo ekspertu skatījums ir saistīts ar administratīvi teritoriālo reformu, kas skar ļoti daudzas pašvaldības. Eksperti atzīst, ka reforma nesīs daudzas būtiskas izmaiņas – pašvaldības kļūst lielākas, apvienojoties romu skaita ziņā atšķirīgām pašvaldībām. Vairāku pašvaldību pārstāvji, kurās ir romu mediators, atzīst, ka ar vienu mediatoru noteikti vairs nepietiks. Tāpēc, pēc novadu apvienošanās, aktuāls būs jautājums kā darbu ar romu kopienu pilnveidot jaunajās pašvaldībās, un pieredzes apmaiņa var kļūt par vērtīgu ieguvumu un palīdzību šajā

- darbā. Līdz ar to, viens no būtiskiem momentiem varētu būt reģionālā ekspertu tīkla koordinātoru apstiprināšana jaunizveidotajās/ apvienotajās pašvaldībās.
- Domājot par labās prakses vizītiem, atsevišķos gadījumos būtu jākoncentrējas uz vienu jomu, piemēram, cilvēkresursu piesaiste vai izglītība.
  - Noderīgi būtu arī sadalīt ekspertu pārstāvības jomas, jo viens eksperts nevar pārstāvēt visas jomas. Ja runa ir par izglītību, tad aicināt izglītības darbiniekus, ja runa par sociālo jomu, tad sociālā darba speciālistus.

Kopsavilkums par būtiskākajām reģionālo ekspertu sanāksmes laikā izteiktajām vajadzībām:

- **nepieciešamība pēc romu skolotāju palīga** skolās, kurās mācās romu bērni. Tas ir būtiskākais nosacījums, lai romu vecāki justos motivēti bērnus uz skolu laist. Un tas ir nozīmīgākais nosacījums, lai romu bērns skolā paliktu. Lai romu bērns varētu skolā iejusties, viņam ir jāsaņem atbalsts un iedrošinājums, kamēr bērns apgūst valodu, kurā noris mācības. Un šādu atbalstu bērnam var sniegt romu skolotāju palīgs, kas ar savu klātbūtni nodrošina gan bērna psihosociālo labizjūtu, paskaidrojot visu notiekošo un palīdzot orientēties jaunajā vidē, gan sniedz praktisku palīdzību valodas apgūvē – tulkojot skolotāja dotos uzdevumus u.t.t. Lai sniegtu šādu atbalstu – palīdzētu romu bērnam skolā sajūties droši, romu skolotāja palīgam nav nepieciešama pedagoģiskā izglītība. Kā nozīmīgs resurss romu skolotāju palīgu pienākumu veikšanai varētu būt tie romu vecāki, kuru bērni jau apmeklē izglītības iestādi, bet, tas būtu iespējam tikai tad, ja romu skolotāja palīga darba veikšanai nebūtu nepieciešama pedagoģiskā izglītība. Svarīgi ir turpināt diskusiju ar IZM par romu skolotāju palīgu darba iespējām, ņemot vērā atsevišķu pašvaldību labo pieredzi, kā arī padziļināti izpētīt iespējas izmantot pieejamās 72 stundu pedagoģijas programmas. Diskusijā ar IZM īpaši būtu izvērtējamas romu skolotāju palīga darba iespējas jau pirmsskolas izglītības posmā (īpaši - 5-6 gadīgo obligātajā sagatavošanā skolai). Tas palielinātu pirmsskolas izglītības iestādes apmeklējošo romu bērnu skaitu.
- **nepieciešamība pēc romu mediatoriem pašvaldības** un papildu informācijas par romu mediatoru darbu un pienākumiem: mediatori bieži sastopas ar situācijām, kad viņus lūdz risināt jautājumus, kas ir ārpus viņu tiešajiem darba pienākumiem.
- **nepieciešamība mazināt analfabētismu romu pieaugušo vidū.** Ir svarīgi, ka pašvaldībā darbojas romu atbalsta persona, kas var palīdzēt vienkārši aizpildīt iesniegumu, samaksāt rēķinus u.t.t. Šajā ziņā ļoti interesanta un noderīga ir Valmieras Sociālo lietu pārvaldes Ģimenes atbalsta nodaļas pieredze, kur ir pieejams atbalsta personas pakalpojums.
- **nepieciešamība apgūt romu valodas pamatkursu** –nav pieejami nekādi mācību materiāli, ar kuru palīdzību romu valodu varētu apgūt.
- **nepieciešamība pēc dažādiem informatīviem materiāliem romu valodā** - tas atvieglotu situāciju, īpaši pašvaldībās, kurās nav romu mediatoru.

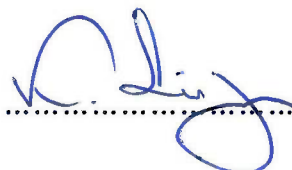
Galvenie ieteikumi ekspertu tīkla turpmākai sadarbībai

- Projekta ietvaros ir izdevies apspriest ekspertu tīkla darbu un turpmāko sadarbību dažādās jomās – izglītības, sociālajā, kultūras jomā u.c. Būtu jāaktualizē ekspertu tīkla sastāvs, ņemot vērā administratīvi teritoriālo reformu.
- Jāizveido ekspertu komandas, kas aptvieno dažādu jomu ekspertus, jo ja apvienojas vairāku jomu pārstāvji, ir lielākas izredzes tikt sadzirdētiem no pašvaldību vadības puses.
- Būtu jāsaglabā iepriekšējais projekta ietvaros īstenotais labās prakses un ekspertu tikšanās formāts – divu dienu klātienes tikšanās ar praktisku konkrētās pašvaldības pieredzes iepazīšanu un iespēju to pārrunāt ar pašvaldības vadību un speciālistiem. Tas nodrošinātu padziļinātu situācijas izpēti, pietiekamu laiku pārbaucienam no dažādiem Latvijas reģioniem, un iespējas neformālai komunikācijai ekspertu tīkla pārstāvju starpā.
- Jāapdomā vienas tematiskās prioritātes/ jomas izvirzīšana, lai lietderīgi organizētu labās prakses vizīti un tikšanos ar konkrētās jomas pārstāvjiem - tas nodrošinātu lielāku ieinteresētību no ekspertu puses un kvalitatīvāku informācijas nodošanu tālāk. Nepieciešamības gadījumā no katras pašvaldības var piedalīties dažādu jomu eksperti, lai gūtu vispusīgu priekšstatu par konkrētajā pašvaldībā notiekošo.
- Plānojot nākamās reģionālo ekspertu pieredzes vizītes, būtu jāņem vērā pandēmijas ietekme uz romu dzīvi un pašvaldību pieredze šīs negatīvās ietekmes mazināšanā, kā arī administratīvi teritoriālās reformas izraisītie izaicinājumi romu līdzdalības veicināšanas kontekstā.
- Tāpat, nākamajās reģionālo ekspertu pieredzes vizītēs būtu noderīgi padziļināti iepazīt arī pašvaldību dažādo pieredzi tieši ESF projektu finansējuma piesaistīšanā un izmantošanā romu līdzdalības veicināšanai. Ekspertu tīkla sanāksme apliecināja, ka katrā no sanāksmes laikā iepazītajiem ESF projektiem, kas nav tieši adresēti romu mērķa grupai, tomēr ir kāds labās prakses piemērs kādā no pašvaldībām par projektu iespēju izmantošanu tieši romu atbalstam. Šādas pieredzes padziļinātai izpētei varētu būt liels potenciāls, lai veicinātu arī pašvaldību savstarpējo sadarbību romu līdzdalības veicināšanā.
- Attiecībā uz sensitīvo jautājumu, vai turpināt reģionālo ekspertu tīkla vizīšu programmās iekļaut romu ģimeņu apmeklējumus, eksperti uzskata, ka šie apmeklējumi bieži ir atstājuši vislielāko iespaidu un bijuši ļoti nozīmīgi; iesaka arī

Ziņojums

turpmāk organizēt šīs vizītes bez cieņas aizskāruma pašām romu ģimenēm, ar ģimeņu brīvu piekrišanu.

- Būtu noderīgi ekspertu tīkla vizītes organizēt arī citu valstu pieredzes iepazīšanai. Tikai, jāņem vērā tulkojuma nodrošinājums no angļu valodas uz latviešu valodu.
- Jāattīsta ciešāka sadarbība starp ekspertu tīklu un romu mediatoriem. Pašvaldībās, kurās darbojas romu mediators, šī sadarbība pastāv, tomēr pārējiem reģionālajiem ekspertiem romu mediatoru viedoklis par dažādiem ar romu līdzdalību un iesaisti saistītiem jautājumiem var būt ļoti noderīgs.
- Reagējot uz vairāku reģionālo ekspertu izteikto vajadzību apgūt romu valodas pamatus, būtu noderīgi rast iespēju izveidot romu valodas apguves programmu iesācējiem, ko varētu īstenot tiešsaistes kursu veidā. Kursu mērķauditorija varētu būt ne tikai reģionālie eksperti, bet arī pedagogi un sociālie darbinieki no dažādām pašvaldībām, kas savā darbā saskaras ar romu tautības cilvēkiem.

 / Kristīne Liepiņa

Pielikumi

Pielikums Nr. 1. Reģionālo ekspertu sanāksmes darba kārtība;

Pielikums Nr. 2. Reģionālo ekspertu sanāksmes dalībnieku saraksts.

**Sanāksme par
Reģionālo ekspertu tīkla romu integrācijas jautājumos
pārstāvju sadarbību projekta „Latvijas romu platforma” ietvaros**

2021.gada 27.maijā

Sanāksmes mērķis:

apspriest Reģionālo ekspertu tīkla romu integrācijas jautājumos darbības rezultātus, reģionālo ekspertu turpmāko sadarbību.

Sanāksmes norise tiks nodrošināta attālināti *Microsoft Teams* programmā

12.45	Dalībnieku pievienošanās semināram atvērta 15 minūtes pirms sanāksmes, lai pārliecinātos par tehnisko kvalitāti
13.00	Vispārīga informācija par sanāksmi un projekta „Latvijas romu platforma V” pasākumiem <i>Kristīne Liepiņa, sanāksmes vadītāja</i> <i>Deniss Kretalovs, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vecākais referents</i>
13.15	Kopsavilkums par Reģionālo ekspertu tīkla romu jautājumos sanāksmēm un labās prakses vizītēm projekta „Latvijas romu platforma” ietvaros <i>Deniss Kretalovs, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vecākais referents</i>
13.45	Iespējas un labā prakse romu līdzdalības veicināšanai <i>Par ESF projektu “Atbalsts izglītojamo individuālo kompetenču attīstībai”</i> <i>Karīna Brikmane, Valsts izglītības satura centra eksperte, Š. Dubnova Rīgas Ebreju vidusskolas direktore</i> <i>Par ESF projektu “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” (projekta Nr.8.3.4.0/16/I/001)</i> <i>Kristīne Liepiņa, Izglītības kvalitātes valsts dienesta vecākā eksperte</i>

	<p><i>Par ESF projekta „Dažādības veicināšana” motivācijas programmu</i></p> <p><i>Karīna Dzene, Sabiedrības integrācijas fonda Sociālo darbinieku un sociālo mentoru pakalpojumu programmas koordinatore</i></p> <p><i>Par romu mediācijas prakses attīstību pašvaldībās</i></p> <p><i>Deniss Kretalovs, Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vecākais referents</i></p>
14.45	Pārtraukums
15.00	<p>Diskusija par Reģionālo ekspertu tīkla romu jautājumos turpmākas sadarbības veidiem un pasākumiem</p> <p><i>Dalībnieku diskusija un viedokļi.</i></p> <p><i>Diskusiju vada eksperte Kristīne Liepiņa.</i></p>
15.45	Noslēgums

Šis projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros

Šis materiāls ir izstrādāts projekta „Latvijas romu platforma V” ietvaros (līgums Nr. 881892-NRP5-LV) ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” finansiālo atbalstu. Par materiāla saturu atbild Kultūras ministrija un tajā nav atspoguļots Eiropas Komisijas viedoklis.

**Sanāksme par
Reģionālo ekspertu tīkla romu integrācijas jautājumos
pārstāvju sadarbību projekta „Latvijas romu platforma” ietvaros**

27.05.2021.

DALĪBNIEKU SARAKSTS

Ilga Antūža	Jelgavas pilsētas domes administrācijas Sabiedrības integrācijas pārvaldes vadītāja
Sarmīte Šaicāne	Viļakas novada domes priekšsēdētāja vietniece, Sociālās un veselības komitejas vadītāja, Viļakas Valsts ģimnāzijas direktore
Sigita Strauta	Ventspils pilsētas Sociālā dienesta vecākais sociālais darbinieks darbam ar ģimeni un bērniem (Dārtas Urbānes vietā)
Darja Kulagina	Jūrmalas pilsētas domes Labklājības pārvaldes Sabiedrības integrācijas nodaļas vadītāja
Jeļena Hodakovska-Migunova	Tukuma novada pašvaldības aģentūras “Tukuma novada sociālais dienests” sociālo pakalpojumu vadītāja
Agnese Inapša	Kuldīgas novada Sociālā dienesta Sociālā atbalsta resursu centra vadītāja/sociālā darbiniece
Ilze Kanča	Madonas novada pašvaldības Sociālā dienesta sociālā darbiniece
Vinera Dimpere	Maltas vidusskolas direktore
Dagnija Gudriķe	Kandavas novada domes sabiedrisko attiecību speciāliste
Laura Kristīne Anšance	Kandavas multifunkcionālā jaunatnes iniciatīvu centra “Nagla” pārstāve
Guntis Safranovičs	Dobeles novada domes priekšsēdētāja vietnieks
Gīta Zariņa	Rūjienas novada Tautskolas vadītāja
Jānis Buļš	J.Raiņa Daugavpils 6. vidusskolas direktors
Iveta Vasiņova	J.Raiņa Daugavpils 6. vidusskolas pārstāve
Solvita Upeniece	Daugavpils sociālā dienesta sociālo pakalpojumu nodaļas vadītāja
Kristīne Liepiņa	Izglītības kvalitātes valsts dienesta projekta “Atbalsts priekšlaicīgas mācību pārtraukšanas samazināšanai” vecākā eksperte
Sanita Strazdiņa	Valmieras pilsētas pašvaldības Sociālo lietu pārvaldes Ģimeņu atbalsta nodaļas vadītāja
Karīna Brikmane	Valsts izglītības satura centra eksperte, Š.Dubnova Rīgas Ebreju vidusskolas direktore
Karīna Dzene	Sabiedrības integrācijas fonda Sociālo darbinieku un sociālo mentoru pakalpojumu programmas koordinatore
Rasma Zaharenko	Romu mediators Viļakas pilsētā
Ināra Kozlovska	Romu mediators Jelgavas pilsētā
Malda Avramenko	Romu mediators Ventspils pilsētā
Ināra Ignate	Romu mediators Talsu pilsētā
Dana Didžus	Jelgavas 4. sākumskolas skolotāju palīgs romu bērniem
Anīta Kleinberga	Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta Sabiedrības

	integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas vadītāja
Deniss Kretalovs	Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļa vecākais referents/ projekta „Latvijas romu platforma V” vadītājs
Kaspars Arhipovs	Kultūras ministrijas Sabiedrības integrācijas departamenta Sabiedrības integrācijas un pilsoniskās sabiedrības attīstības nodaļas projekta asistents
Kristīne Liepiņa	Sanāksmes vadītāja

Šis projekts ir līdzfinansēts Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” ietvaros

Šis materiāls ir izstrādāts projekta „Latvijas romu platforma V” ietvaros (līgums Nr. 881892-NRP5-LV) ar Eiropas Savienības programmas „Tiesības, vienlīdzība un pilsonība” finansiālo atbalstu. Par materiāla saturu atbild Kultūras ministrija un tajā nav atspoguļots Eiropas Komisijas viedoklis